

4. KÜLSŐ KAPCSOLATOK

Budayné Kálóczi Ildikó: Együttműködve eredményesebb!

Helyzetelemzés

Az iskolák „zöld szellemének” alakításában, a környezeti nevelési programok elkészítésében fontosak az iskolán kívüli kapcsolatok, például környezetvédő szervezetekkel, egyesületekkel. A debreceni Tóth Árpád Gimnáziumban lassan két évtizede működik a BIOCÉN Környezet- és Természetvédelmi Diákklub, melynek számtalan kapcsolata van különböző szervezetekkel. Részben tagcsoportjai is vagyunk regionális (CSEMETE, Szerkő Környezeti Nevelési Egyesület) és országos (KOKOSZ, Magyar Természetvédők Szövetsége, TermészetBúvár Alapítvány) szervezeteknek, másrészt tanárvezetőként én is számtalan szervezetnek vagyok a tagja. Ennek értelmét abban látom, hogy vannak tevékenységeink, melyekkel konkrétan kötődünk valahová, s vannak olyan kapcsolatok, ahonnan információhoz jutunk, továbbfejlődhetünk. A sok különböző szervezettel való kapcsolattartás azért fontos, mert minden szervezetnek mások a specifikumai.

A történet lényege: a BIOCÉN Klub csatlakozott a Szerkő Egyesület „Egy iskola – egy kunhalom” projektjéhez. S hogy mi minden van ebben? Elég csak arra utalnom, hogy a projekt 1996. óta működik, s már a megszületésében alapozó volt a BIOCÉN Klub halmokkal kapcsolatos kutatási tevékenysége.

A BIOCÉN Klub halmokkal kapcsolatos tevékenysége

1992. Fekete-rét, Góréstanya – Filagória-halom, takarítás, gyomtalanítás, taréjos búzafűmag vetése. Szoros együttműködés a *Hortobágyi Nemzeti Park munkatársaival* és a *Szerkő Oktatóközponttal*.
1994. Fekete-rét, Góréstanya – a Filagória-halmon végzett rekonstrukció és a macskahere-telepítés mellett a környék halmainak feltérképezése, állapotuk vizsgálata. Munkánk idejére a *HNP biztosította a szálláshelyet*.
1995. Rekonstrukciós tevékenység az egyeki Szöghatár-halmon. Levélben, majd személyesen is felvettük a kapcsolatot az *egyeki önkormányzattal* és *általános iskolával*. *Kezdeményeztük a polgármesternél* a halom helyi védettségét.
- 1995-96. A Tócsó-völgy halmainak felmérése KOMA pályázat keretében. A terepbejárásokon kapcsolatot létesítettünk a *Dél-Nyírség-Bihar Tájvédelmi Egyesülettel* és a *Magyar Humánökológus Társaság Tiszántúli képviseletével*.
1996. Bekapcsolódás a *Szerkő Egyesület* „Egy iskola – egy kunhalom” akciójába a Filagória-halom gondozásával.
1997. Fekete-rét, Góréstanya – a Filagória-halmon végzett rekonstrukció folytatása tábor keretében. (Jan. 1-étől valamennyi kunhalom törvényileg védett.)
1998. A debreceni basahalmi tanösvény kialakításában segítettünk a debreceni *Fazekas Mihály Általános Iskola Oxigén Klubjának*.
1999. A Bihar-projekt keretében együttműködést alakítottunk ki a *nagyvárad Ady Liceum diákjaival* és néhány tanárával, s tájékoztattuk őket a halmok értékeiről. Az *Alföldkutatásért Alapítvány* adatlapjának kitöltését elkezdtük az általunk vizsgált debreceni és egyéb halmokra.
2000. Diákkutatások Polgár és Balmazújváros halmainak feltárására. A *Természet- és Környezetvédő Tanárok Egyesülete* „Helyi érték – helyi közösség – helyi tanterv” pályázatára benyújtottuk a kutatási eredményeinket, s munkánk a diákkategóriában I. díjat kapott. A kutatások során kapcsolatba kerültünk a *polgári önkormányzat* illetékeseivel és a Hortobágyi Nemzeti Park egyik munkatársával. Itt külön megemlítené a *diákok szüleivel* kialakított nagyon pozitív kapcsolatot.

2001. Decemberben hírt kaptunk arról, hogy a hajdúböszörményi Messzelátó-halom testét megsértették, feltöltéshez elhordták, de felmentő ítélet született az ügyben. Ekkor kezdeményezői voltunk a **Magyar Természetvédők Szövetségénél** a közös fellépésnek, s ebből született az a levél, amelyet az agrár-, illetve a környezetvédelmi miniszternek írtunk, s 30 szervezet csatlakozott hozzá.
2002. Fotókiállítás szervezése a **Nagysándor Telepért Egyesület** természetvédelmi koordinátorának természetfotóiból és a Szerkő Egyesület Tóció-völgy halmait bemutató ismeretterjesztő anyagából.
- A Filagória-halom felkeresése. A tiprás okozta károsítást jeleztük a HNP illetékeseinek.

Folyamatosan részt vettünk a Szerkő Egyesület által szervezett közös tanulmányutakon. Voltunk 1997-ben Vésztő-Mágoron útbajtva a **hosszúpályi Kőkörcsin Klub** halmait, ahol ők tartottak tájékoztatást munkájukról. 1998-ban a karcagi bemutatóhalmot és a százhalombattai rekonstrukciót néztük meg. 1999-ben a Tóció eredésénél lévő halmokat kerestük fel, a **böszörményiek** bemutatták a Messzelátó-halmot, s Tiszadobon és Tiszalökön keresztül végcélként az ongai halompárt néztük meg. A tiszalöki erőmű megtekintését a **Tiszántúli Vízügyi Igazgatóság** tette lehetővé – egy kis vendéglátással egybekötve. 2000-ben a Millenniumi terepgyakorlat célpontja a pusztaszeri Árpád-halom volt. Szakmai vezetést a **CSEMETE-től (Csongrád Megyei Természetvédő Egyesület)** kértünk. 2002-ben a pocsaji táblaavatón vettünk részt (a **pocsaji önkormányzat** és az egyesület együttműködése nyomán) és a bihari halmokat kerestük fel Nagyvárad közelében (az Ady Líceum-os kapcsolatot felhasználva).

A BIOCÉN Klub halmokkal való kapcsolatának néhány esete

Az első halmos tábor

1992: Az első tábor. A Hortobágyi Nemzeti Park igazgatója azt mondta, hogy táborozzunk a Góré-s-tanyán. Nem ismertem az ottani területkezelőket, ezért egy délután egy kolléganővel kimentem. Nem tudtuk miért, de nem örültek annak, hogy mi ott akarunk segíteni nekik nyári tábori keretben.

A gyerekeknek persze erről semmit nem mondtunk, szerveztük itthon a dolgainkat, mentünk a táborba, ismerkedtünk a környékkel és dolgoztunk. Két nagyobb fiú tudott kaszálni, s igen látványosan haladtak. Mi szedtük a törmeléket, húztuk a tájidegen fajokat, pl. ördögcehnát. S ekkor kiderült az igazság: előző évben már voltak itt segíteni táborozás keretében pesti egyetemisták, de ők inkább a pohár fenekét nézegették. Bezzeg meglepődtek a mi munkánk és hozzáállásunk miatt. Későbbi eredmény: eme tapasztalatok alapján hírünk van az országban: kétszer az **Aggteleki NP-ban**, kétszer a **Fertő-Hanság NP-ban** dolgoztunk.

Az egyeki Szőghatár-halom rekonstrukciójának krónikája

Akciónk előszervezésként felvettük az **egyeki önkormányzattal** a kapcsolatot. Nem ismertem senkit, csak nagyon akartam valamit: megmenteni azt a halmot, ami a legértékesebb volt az általunk megtaláltak közül. Ezért vállaltam a kockázatot, hogy elutasítanak, értelmetlennek tartják felajánlásunkat. De nem ez történt. Nyitott szívvel fogadtak bennünket, segítségüket ígérték. Azonnal meglátták, hogy mi segíteni akarunk nekik, s felajánlották az iskola tornatermét szálláshelyül (ingyen). 43 diák egy tanárral dolgozott két napig a halmon. Nagyon barátságosak voltak az emberek, mi pedig keményen dolgoztunk. Felkeresett bennünket a polgármester úr is, aki mesélt a halomról, mi pedig megmutattuk neki, hogy melyek a növénytanai értékek, amire fokozottan figyelniük kell. Ő mondta el, hogy a halom neve onnan származik, hogy egy időben itt volt a debreceni-egyeki határ.

A második napi munka után az iskolában elmondtuk a terveinket: szeretnénk, ha átvállalnák a halom gondozását, mert elég messze van Egyek Debrecentől. Az iskola ezt vállalta, s lelkesen hozzátették, hogy nyárra szeretnének egy közös munkát szervezni. Így is történt, most már egy egyeki kolléganő vezetésével, a tantestület néhány tagjának csatlakozásával létrejött az első találkozás. A debreceni és a **helyi diákok mellett több tanár és szülő** is bekapcsolódott a munkába. A legfontosabbnak azt tartottuk, hogy tájékoztassuk a gyerekeket is arról, hogy mik a halmok, s megmutassuk, hogy ezen a halmon hol találhatóak a növénytani értékek.

Egy ilyen munka nemcsak természeti-kultúrtörténeti értékeket ment, hanem egy-egy közösség erősödésében, közös céljaik megtalálásában és megvalósításában is segít. A halom helyi védettségét megkapta még a törvény előtt. A falu egy másik halmát szintén rendbe hozták.

A Tóció-völgy halmainak felmérése

1995-96-ban térképek segítségével a Tóció-völgyben kerestük a halmokat. Munkánkat segítette egy **helyi rajztanár**, aki a néphagyományok fő ismerője, egy **botanikus**, aki ezen táj vegetációjának egyik legjelesebb ismerője, s egy „**öregdiákunk**”. Az azonosított halmokat a Tóció eredésétől követtük végig Sárándig. A legfontosabbak földrajzi elhelyezkedését, állapotát, botanikai és zoológiai értékeit megállapítottuk, majd hozzáírodalmaztunk. Így akár néphagyományt, történelmet, régészetet, irodalmat is olvasgathattunk velük kapcsolatban.

Diákjaimmal kutatásainkat kiegészítettük a Tóció vízvizsgálatával. Később már a **BISEL-program** keretében vizsgáltuk a Tóció vizét (kapcsolatban a **Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztériummal**, a **PannonGreen Alapítvánnyal** és a többi „vizes” csoporttal).

A debreceni basahalmi tanösvény kialakítása

A **Dél-Nyírség-Bihar Tájvédelmi Egyesülettel** közösen terveztük, hogy a debreceni Basahalom „**bemutatóhalom**” legyen, amelynél a halmok értékeit lehet megismertetni, ahová a város iskolásai, az érdeklődők ellátogathatnak. A helyzet nem volt könnyű, mert már minden oldalról megrongálták a halmot: eleinte a városgazdálkodás, majd egy magánkert, és legújabban a betonkeverők. Viszont felkerestük őket (egy kis Hortobágyi Nemzeti Parkos hátszéllel), s a tárgyalások eredményeként az **AKSD** a víztartályokat zöldre festette, padot adott és fakerítést biztosított a közút felé, a betonkeverősök pedig őrzik a területet és évente kétszer letakarítják, fűnyírózzák. A táblaállításhoz betont biztosítottak, a tanösvényhez pedig egy kis tömörítőgépet adtak kölcsön.

A basahalmi tanösvény megnyitó-átadó városi szintű ünnepségére a Föld Napján került sor. Az átadásra **Tóth Albertet, a TKTE illetve Az Alföldkutatásért Alapítvány elnökét** kértük fel, aki a magyarországi halomkutatás jeles személyisége. Erre az alkalomra egy kétoldalas szórólapot is készítettünk a halmokról, kiemelten a Basahalomról és a Nagysándor-halomról.

*_*_*

Mint a fentiekből is kiderül: akivel csak lehetett, mindenkivel jó szívvel együttműködtünk, s végül mindenki nyertesként jött ki ezekből a kapcsolatokból.

